

26 V. Манганарі Михайло Павлович

З Миколаївщиною і Миколаєвом, розробкою окремих їх наукових проблем, пов'язаних із військово-морським флотом, тісно пов'язані життя та діяльність ще одного флотоводця – адмірала, ученого, історика, людини також грецького походження, родом із Євпаторії – **Михайла Павловича Манганарі**¹ (1804-1887).

**Михайло Павлович
Манганарі**

Після смерті батька М.М. Аркаса 8 січня 1881 р. головним командиром Чорноморського флоту, військовим губернатором Миколаєва та Севастополя було призначено віце-адмірала М.П. Манганарі. Ставши у 18 років мічманом, він уже тоді виявив інтерес до досліджень Чорного моря, до гідрографії.

У 1843-1849 рр. він склав цінні карти Мармурового моря та його проток, для чого виїжджав до Туреччини. Наступні чотири роки працював у Гідрографічному департаменті морського міністерства Росії, склав надзвичайно цінний Атлас Чорного, Мармурового й Азовського морів. Ще раніше вийшли з друку в Миколаєві його лоція Мармурового моря та перша в Росії лоція Чорного моря. Флоту вони служили протягом сторіччя.

Отож, разом із старшим братом Єгором Павловичем проводив також описи Дніпровського і Бузького лиманів. На основі складеної ними карти Чорного і Азовського морів у 1835 р. були видані приватні карти цих морів.

Флотові віддав усе своє життя, бо з 11 років поступив у гардемарини. Брав участь у боях, наприклад, в облозі Варни. При захопленні тут 14 турецьких кораблів був поранений. Його нагородили зразу двома орденами – Св. Георгія Побідоносця IV класу і Св. Володимира IV ступеня з бантом “За хоробрість”.

Після війни, як уже відзначалося, служив у Миколаєві. З 1837 по 1843 рр. очолював вивчення берегів Чорного, а потім і Мармурового морів. За наслідками цих робіт в 1853 р. вийшла перша “Лоція Чорного моря”, складена Г.І. Бутаковим.

З 1849 по 1853 рр. – М.П. Манганарі в Петербурзі, де підготував і випустив перший атлас Чорного, Азовського і Мармурового морів. Повернувшись до Миколаєва, завідував гідрографічною службою. Був членом Морської вченої ради, а також членом Одеського товариства історії і старожитностей.

Через 100 років атлас і лоція, засновані на працях М.П. Манганарі, стали основою для складання радянських морських карт і лоцій. Так, в лоції 1937 р. відмічалось, що радянські карти і лоція складені за працями М.П. Манганарі.

Свого часу Гімназійна площа в Миколаєві з 1882 р., потім Адміралтейська, а тепер – сквер імені Ради Європи, називалася також Манганаріївським сквером.

За його зусиль в Миколаєві було відкрито першу велику бібліотеку (нині – обласна ім. О. Гмирьова), створено зразкову рятувальну станцію, засновано товариство турботи про бідних. За рік адмірал став членом Адміральської ради Росії.

Усі свої статки, три будинки в Миколаєві М.П. Манганарі передав у фонд громадських організацій міста Миколаєва.²

До цього часу, на жаль, ніщо в Миколаєві не може засвідчити, що тут жила, діяла і творила така непересічна особистість, як М.П. Манганарі. А те, що нагадувало про нього, про що ми тільки-но мовили, пізніше було скасовано.

Що ж стосується історичної спадщини М.П. Манганарі, то про це, правда, останнім часом, широко розповідають миколаївські автори, насамперед у місцевих енциклопедичних та інших виданнях.³

¹ Див.: Березовська Т.В. Праці, вказані у розділі I; Місцеві енциклопедичні та словникові і краєзнавчі видання; Жадько В.О. Узбереги Божої ріки. Історичний календар Миколаївщини. 1703-2003. – К., 2003. – С. 21-22.

² Там само.

³ Там само.